

használták, és *Landsknecht* = német zsoldos katona volt a jelentése.²⁶ — A népnyelvben is előfordul a *lanc* szó, „petrencerúd”, „hórihorgas” jelentésben.²⁶ Éppoly valószínűtlen, hogy Petőfi ilyen jelentésű és eredetű szót választott volna frói álnévül, mint az az „ötlet”, hogy a Lancz József nevű kiskőrösi patikus hatása lenne e névválasztás.²⁷

A költők *lantja* viszont közkedvelt szó volt. A *Lant' Versei* füzet több költeményében is említi Petőfi a maga *lantját* (*Galga' partihoz, Csal, Elegia*). Különösen érdeemes arra utalnunk, hogy Madách Imre egy évvel Petőfi versesfüzetének megszerkesztése előtt, 1840-ben adta ki *Lant-virágok* címen ifjúkori költeményeit. Értelem szerint is bizonyos, hogy Petőfi első versesfüzetének címe éppúgy csak *Lant' Versei* lehet, mint ahogy Madách kiadványa sem lehetett volna pl. „Lanc-virágok”.

Remélem, hogy elemzésem nyugvópontra juttat egy gyökerciben csaknem száz évre visszanyúló vitát. A tanulság pedig talán az lehetne, hogy különösen Petőfi esetében a „szeszély” feltételezése és különféle elméletek kigondolása helyett inkább eredményre vezet a pontos megfigyelés, a valóság, korviszonyok hű ismerete.

MEZŐSI KÁROLY

EGY KOSZTOLÁNYI–KARINTHY-TRÉFA DOKUMENTUMAI 1926-BÓL

Grätzer Józsefnek, Karinty Frigyes hajdani „titkár”-ának, a híres-neves rejtvénycsinálónak a hagyatékából került elő az alábbi három frás. Három dokumentuma egy vaskos tréfának, amelyet Kosztolányi Dezső eszelt ki Karinty szórakoztatására-bosszantására. A tréfa durva volt, de kivitelezésében tagadhatatlanul mesteri. Az alább közölt írások közül az első egy levél, a második egy levelezőlap

²⁶ Nyelvtörténeti emlékeinkben többször előfordul, pl.: egy 1604-ből való szövegben: „Kassán száz lancz hajlott s magyarrá lett, mingyarást kurta dolmányt tsináltak nékik.” — SZARVAS GÁBOR—SIMONYI ZSIGMOND: *Magyar nyelvtörténeti szótár* II. 515. — A *lanc* szó jelentése: „miles mercenarius Germanicus; deutscher Söldner”, vagyis *német zsoldos katona*.

²⁸ A Dráva mellékén, a Hegyalján és a Székelyföldön, SZINYEI JÓZSEF: *Magyar tájszótár*. — CZUCZOR GERGELY—FOGARASI JÁNOS: *A magyar nyelv szótára* is „magas”, „szálás”, „hosszú” jelentésben ismerteti a *lancz* szót. Lehetségesnek véli, hogy a Heltainál német katonát jelentő *lanc* a *Landsmann* szóból származik.

²⁷ PÖM VII. 594. — Az ilyenféle feltevés a legendák körébe tartozik.

szövege, a harmadik egy Karinthynek dedikált, akrosztikonos vers. Mind a három Kosztolányi munkája. A levél és a levelezőlap szövege a korabeli kisember esengő-sürgető „folyamodvány”-stílusát imitálja igen finoman, a vers elé illesztett dedikáció Ady versajánlásainak ismert fordulatait szövi pompás karikatúrává. A levélből kipontoztuk a trágár-komikus „lényeket”, amelyet egyébként Kosztolányi a harmadik dokumentumnak, a költeménynek a versfőibe is belerejtett. A három gépirat — kettő Kosztolányi zöldtintás javításaival és aláírásával — az MTA Könyvtárának tulajdona.

I.

Főtitkárság

Budapest, 1926. I. 12.

Igen tisztelt titkár uram,
bocsánatot kell kérnem öntől, hogy mint ismeretlen zavarom s egy számomra nagyon fontos és sürgős ügyben kérem jóindulatát és hathatós közbenjárását, melynek — egy pillanatra sem kétkedem — bizonyára foganatja lesz, Teljes tisztelettel kérem Önt, legyen szíves a Mesternél nekem egy magánkihallgatást kieszközölni, hogy személyesen előadhas-sam kérésemet, A nap, vagy éjszaka bármely órája megfelelő lenne, föltéve, hogy a Mestert nem zavarnám túlságosan valamely hosszabb lélegzetű irodalmi munkája megalkotása közben. Minthogy ezt a súlyos felelősséget az irodalom ítélőszéke előtt semmikép sem akarnám magamra venni, önhöz fordulok.

Az audencia egyetlen tárgya:

s . . . mnek Karinthy Mester által való azonnali kiny. . . ása.
Gyors és remélhetőleg kedvező válaszát várva

vagyok kedves és nagyrabecsült Főtitkár uramnak

alázatos és mindig kész híve:

Kosztolányi Dezső

II

NGS Karinthy Frigyes
író urnak

Budapest
I, Verpeléti út 2. II. 2.

Budapest, 1926. I. 19.

Igen tisztelt főtitkár uram, bocsánatot kérek, hogy újra háborgatom önt abban az ügyben, melyben a főtitkár úr múltkor szíves volt lakásomra telefonálni. De a választ, melyet kilátásba helyezett, még mindig nem kaptam meg. Mondanom sem kell, hogy milyen nagy reménységgel várom. Az életem, a sorsom függ kedvező elintézésétől. Karinthy Mesternek talán szíveskedjék megemlíteni, hogy családos ember vagyok, gyermekem van, s nem kétkedem, ismerve az ő áldott jó szívét, hogy ezek után készörömet szánja rá magát arra a neki csekély, de nekem rendkívüli nagy szívessegre, amelyre kértem.

Igaz tisztelettel

híve:
Kosztolányi Dezső

III

Nyár, nyár, nyár

(Karinythy Frigyesnek, uri-magának, az embernyi embernek, de kicsit talán a Kálomistának is küldöm, azzal az instanciával, hogy ne áttallaná elolvasni ezt a nekem-kedves poémát, minden irányban.)

Nyár,
A régi vágyam egyre jobban
Lobban,
De vár, még egyre vár.

Kár
Így késlekedned, mert az éj setétül.
Az élet
Siralmas és sivár
Enélkül.

Gigászi vágyam éhes, mint a hörcsög,
Görcsök
Emésztik s forró titkom mélye szörcsög.

Mostan hajolj feléje.
Közel a lázak kéjes éje.
Akarod?
Remegve nyújtsd a szájad és karod.
Itt ez ital illatja tégedet vár.
Nektár.

Te
Hítelen, boldog leszel majd újra, hidd meg.
Idd meg.

Közli: HAJÓS GÉZA